

PROMOVAREA E-LEARNING-ULUI ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR**Oxana BASHIROV, Ina VERETINA-CHIRIAC***Universitatea de Stat din Moldova*

În acest articol ne vom axa pe problemele care se concentrează asupra necesității de a asocia utilitatea tehnologiei cu considerațiile pedagogice, în scopul de a îmbunătăți experiența de învățare. Obiectivul nostru principal este de a sublinia faptul că ariile E-Learning-ului sunt extinse și universitățile trebuie să ofere calitate și flexibilitate pentru a satisface nevoile diverse ale studenților. Dezvoltarea E-learning-ului, ca o alternativă la educația tradițională, a generat percepții diferite în rândul principalilor participanți la învățământul universitar – cadre didactice și studenți. Pentru a sublinia aceste percepții diferite, în studiul nostru am comparat învățarea tradițională cu cea efectuată on-line. Ca rezultat, am ajuns la concluzia că nu există nici o ipoteză pentru a susține că învățarea tradițională este mai bună decât învățarea on-line, deoarece aceasta din urmă include avantaje care nu se regăsesc în procesul de învățare clasică, cum ar fi: timpul oferit pentru asimilarea informației și pentru răspuns, capacitatea de a duce o discuție deschisă; în plus, fiecare cursant simte o atitudine mai „egală” față de el decât cum s-ar simți într-o discuție față în față. În final, am dori să remarcăm faptul că universitățile noastre trebuie să se schimbe pentru a face față competiției înaintate de instituțiile de învățământ superior la nivel global.

Cuvinte-cheie: *învățământ la distanță, tehnologia informației și a comunicațiilor, proces de predare-învățare, activități, conținutul învățării, contextul învățării, sistemul de învățare accelerată, învățare continuă, stil de învățare.*

E-LEARNING PROMOTING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

In this article we will present our view on the subject that focuses on the issues associated with the pedagogic considerations and the need to associate the usefulness of technology to enhance the learning experience. Our main goal is to outline that the implications of E-Learning are extensive and universities must provide quality and flexibility to meet the diverse needs of students. The development of E-learning, as an alternative to traditional education, has generated different perceptions among the main players of university education - teachers and students. To emphasize these different perceptions, in our study, we have compared the traditional with online learning. As a result of our research, we have concluded that there is no finding to support that traditional learning is better than E-Learning, because the last one includes advantages which are not found in classic learning, such as: time for digesting the information and responding, the ability to conduct an open discussion, each learner gets more of an equal standing than in a face-to-face discussion. In the end we would like to mention that it is clear that our universities must change to accommodate demand in order to respond to a new competition from global universities.

Keywords: *E-learning, information and communication technology, teaching-learning process, activities, to improve, content-based learning, context-based learning, system of accelerated learning, lifelong learning, learning style.*

„Învățământul la distanță este mai potrivit pentru studenți, când există deja un stil de învățare format, iar studentul știe exact ce vrea să afle și este mult mai motivat.”

(Michaela Logofătu)

Civilizația modernă este caracterizată de o viteză în continuă creștere a schimbării. Studenții, profesorii și instructorii sunt din ce în ce mai preocupați să învețe cum să folosească la deplinul potențial mijloacele ICT (Information and Communication Technology-tehnologia informațională și a comunicațiilor) pentru a se adapta noilor forme de învățământ și noilor cerințe de pe piața muncii. Utilizarea mijloacelor ICT în învățământ va duce la deplasarea accentului de la un mediu de învățare centrat pe profesor la unul centrat pe student, în care profesorii nu mai reprezintă sursa-cheie de informație și de transmitere a cunoștințelor, ci sunt colaboratori ai studenților, iar studenții nu mai sunt receptori pasivi de informație, ci se implică activ în propria lor educație. Pentru a fi eficiente, mijloacele ICT trebuie combinate cu tehnologii și metode tradiționale, astfel încât să contribuie la îmbunătățirea calității actului de predare-învățare și la obținerea unui grad sporit de flexibilitate a învățământului pentru a răspunde necesităților societății actuale. Educația la distanță a devenit în prezent o caracteristică a mediului universitar. Tot mai multe instituții de învățământ acordă o atenție sporită activităților pedagogice și de acreditare, văzute prin prisma relației stabilite între noile tehnologii de informare și comunicare și obiectivele didactice. În acest context, se vorbește tot mai des despre „universitatea virtuală”, „biblioteca virtuală” sau „e-learning”.

E-learning-ul reprezintă interacțiunea dintre procesul de predare-învățare și tehnologiile informaționale, acoperind un spectru larg de activități: de la învățământul asistat de calculator până la învățământul desfășurat în întregime în manieră online. Iată câteva definiții ale termenului *e-learning*:

M.Brut consideră că „E-learning înseamnă învățarea într-o lume virtuală, în care tehnologia cooperează cu creativitatea umană pentru a accelera și ușura cunoașterea profundă a domeniului studiat” [1, p.92].

Cercetătorul M.Jalobeanu propune următoarea definiție: „O modalitate de a facilita și îmbunătăți învățământul prin utilizarea tehnologiei comunicaționale. Tehnologia comunicațională permite utilizarea internetului, e-mailului, forumurilor de discuții” etc. [5, p.21].

Studentii care urmează cursurile unei secții de învățământ la distanță sunt în general adulți și prezintă mai multe diferențe față de studenții obișnuiți ai cursurilor de zi, atât din punctul de vedere al manierei de învățare, cât și din perspectiva facilităților practice de instruire de care dispun. În continuare vom enumera câteva dintre particularitățile acestora, de care trebuie să se țină cont în procesul de instruire:

- ✓ necesitatea de a coordona studiul cu alte tipuri de obligații;
- ✓ aparțin unor categorii sociale și unor grupuri de vârstă mai largi;
- ✓ nevoia unei perioade de acomodare la „atmosfera” virtuală a cursului;
- ✓ fiecare are o motivație clară (știe ce cunoștințe îi sunt necesare și cum le va folosi);
- ✓ asumarea unui rol activ în propria educație;
- ✓ schimbarea radicală a modului de lucru, a sistemului de parcurgere a informației și a procedeele de memorare;
- ✓ schimbarea de accent în educație de la conținutul învățării (content-based learning) la contextul învățării (context-based learning);
- ✓ izolarea poate determina însă absența spiritului de competiție.

Dificultățile cel mai adesea întâmpinate sunt următoarele:

- ✓ lipsa suportului psihologic din partea unui grup de colegi;
- ✓ distanța față de evenimentele academice din campusul universitar;
- ✓ nefamiliarizarea cu tehnologia informatică folosită în cadrul cursurilor;
- ✓ neîncrederea în ei înșiși sau în dobândirea unei pregătiri consistente prin această manieră de învățare [1, p.93].

Dacă primele două tipuri de dificultăți sunt inerente acestui tip de învățământ, iar al treilea poate fi depășit printr-un bun sistem de asistență online, ultimul tip de dificultate este cel mai important pe care studentul trebuie ajutat să-l depășească, iar măsura succesului acestui demers este claritatea pe care studentul o dobândește asupra materiei parcurse.

Așa cum în învățământul tradițional profesorul poate recomanda fiecărui student abordarea disciplinei din perspectiva potrivită lui, o platformă de e-learning flexibilă trebuie să vină în întâmpinarea stilului de învățare al fiecărui student. Există mai multe clasificări ale stilurilor de învățare, fiecare oferind suport pentru a învăța cum să înveți (singur sau asistat).

Teoria învățării accelerate (accelerated learning) introdusă de C.Rose a condus la evidențierea a trei stiluri principale de învățare: vizual, auditiv și chinestezic-tactil. Primele două stiluri pot fi deservite de un sit de E-learning prin intermediul unor materiale vizuale, respectiv sonore, al treilea (potrivit, mai curând, cu o formă de învățământ tradițional) necesitând prezența obligatorie a unor materiale video care să transmită mesaje gestuale, senzoriale, să expună experimente care pot fi recreate mental de către student.

Această teorie a fost dezvoltată de sistemul de învățare accelerată Memletic (Memletic Accelerated Learning System), fiind identificată o paletă mai largă de stiluri de învățare:

- ✓ „Vizual: studentul preferă scheme, imagini, aranjamente spațiale;
- ✓ Auditiv: sunt foarte utile în învățare: audierea unui discurs, asocierea conceptelor cu diverse sunete, muzica;
- ✓ Verbal: sunt utilizate discuțiile pentru clarificarea conceptelor, precum și scrierea ideilor asimilate;
- ✓ Fizic: sunt reținute foarte clar gesturile profesorului și cunoștințele asimilate prin simțul tactil;
- ✓ Logic: este utilizat raționamentul logic, discuțiile și încadrarea conceptelor în sisteme;
- ✓ Social: este preferat sistemul de învățare în grup sau împreună cu câțiva prieteni apropiați;
- ✓ Solitar: este preferat studiul individual și munca de unul singur la proiecte sau teme” [3, p.51].

Putem distinge următoarele caracteristici de bază ale învățământului la distanță:

- “Educația sau pregătirea este oferită studenților în diferite locații (pentru persoanele aflate la distanță) de către profesori sau alte izvoare de informații.
- Programele și cursurile de învățământ la distanță pot fi adaptate diferitelor caracteristici ale studenților.
- Participanții la învățământul la distanță: persoane care creează și distribuie materiale de învățare și studenții.
- Organizatorii de cursuri sau de programe: instituțiile de învățământ și științifice pentru studenți.
- Companiile sau departamente ale acestora pentru angajații lor, persoane fizice: consultanți, profesori etc.
- Studenții cursului (programei):
 - adulții, „studenți non-tradiționali”;
 - angajații care nu au posibilitatea să participe la prelegeri;
 - persoane care au nevoie de mai multe activități de învățare și de interacțiune;
 - persoanele cu handicap fizic sau cu limitări;
 - angajați care lucrează în ture;
 - persoanele îndepărtate din punct de vedere geografic de centrele educaționale” [6, p.84].

Pentru a ușura înțelegerea sensului procesului de E-Learning și a înlătura confuziile care pot apărea în legătură cu realizarea acestui sistem modern de instruire, R.Carter propune următorul tabel [8, p.79]:

Ce este e-Learning?	Ce nu este e-Learning?
Ne-liniar: cursanții stabilesc cum, unde și când accesează informația	Liniar: cursanții progresează secvențial, odată cu fiecare prelegere
Proces dinamic: proces adaptat, personalizat și dedicat atât necesității cursantului, cât și specificului mediului; este disponibil la comandă și poate fi accesat în orice moment	Eveniment static: procesul de învățare are loc numai atunci când este planificat și are caracter continuu
Cursant controlat: cursantul se autocontrolează continuu prin compararea propriei lucrări cu prezentarea cursului	Instructor controlat: instructorul decide secvențele, conținutul, suportul de prezentare și durata; simulările sau animațiile sunt controlate de instructor
Obiecte reutilizabile: folosirea de medii care permit dezmembrarea obiectelor sau decuparea acestora până la atingerea nivelului de înțelegere necesar, precum și realizarea de combinații de obiecte prin asamblare și prezentare dinamică corespunzător diferitelor necesități	Obiecte de învățare sau de informare: prin concentrarea utilizării unor obiecte pentru un singur mediu reutilizarea acestora devine problematică; sunt preferate portaluri standard web și platforme CMS
Instruire prin informare: este recunoscut faptul că peste 70% din procesul de învățare rezultă în cursul întâlnirilor organizate, precum și în cursul discuțiilor din pauze, adică în așa-numita „comunitate situațională”	Instruire formală: învățarea are loc prin prezentări orale sau demonstrații de tip „instruire”, dar procesul de instruire nu este identic cu cel de învățare
Platformă independentă: o astfel de platformă poate fi transformată în diferite formate standard, precum XML, HTML DHTML, PDA etc., în diferite medii, ambele formale și informale	Standarde: standardele tipice sunt cele care aparțin industriei aviatice sau sectorului de apărare, dar acestea pot fi ineficiente pentru instruirea în domenii mult diferite de cele de referință
Managementul cunoștințelor: sistemul folosește instrumente complexe și flexibile pentru a crea, a colecta și a distribui informații, la cerere sau contextual, la nivelul instituției sau extraorganizațional	Învățământ administrativ: managementul administrativ sau de conținut al sistemului se bazează de obicei pe prezentarea liniară a materialelor; efortul cursanților este focalizat spre urmărirea prezentării, nu către procesul de învățare
Comunitate de interese: comunitatea are caracter colaborativ și rezultă prin autoselecție și grupare pe criteriul similitudinii intereselor	Comunitate funcțională sau departamentală: comunitățile se structurează după natura funcțiilor, titluri

<p>Acumulare de cunoștințe în ritm ridicat: procesul de învățare are caracter iterativ și incremental; procesele de definire, concepție și de integrare se desfășoară în paralel; rafinarea continuă a prototipurilor permite integrarea perfecționărilor și efectuarea testărilor prin iterații succesive; fiecare iterație oferă o oportunitate de însușire și de acceptare a procesului educațional suport</p>	<p>Progres de învățare liniar: conceptul liniar presupune analiză, concepție și evaluare; erorile se propagă pornind de la greșeli din analiză și din perceperea eronată a punctelor slabe; descoperirea erorilor rezultă în fazele finale de validare și calificare a rezultatelor, fapt care face dificile corecțiile având în vedere limitele în resurse investiționale</p>
<p>Canale multiple de comunicare: traiectoriile de comunicare sunt diversificate, și anume:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ cursant ↔ cursant și suport ↔ cursant; ▪ instructor ↔ cursant și instructor ↔ suport; ▪ instructor ↔ expert 	<p>Canal unic de comunicare: comunicarea are o singură direcție, și anume:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ instructor → ascultător

Din tabelul de mai sus observăm că instruirea interactivă de tip E-Learning include mai multe categorii de activități, precum: cursuri, instruire de tip informal, instruire indirectă, integrare în comunitate, managementul cunoștințelor, instruire prin lucru în rețea, instruire bazată pe activități practice. Drept exemplu elocvent poate servi implementarea platformei **Moodle** în procesul de învățământ în cadrul Universității de Stat din Moldova. Această aplicație este o platformă electronică educațională, fiind un produs de tip sistem E-Learning. Ea a fost proiectată avându-se în vedere particularitățile acestei forme de învățământ, particularități ce se referă la:

- tipurile de activități didactice;
- contactul spațio-temporar dintre cadre didactice și studenți;
- contactul spațio-temporal dintre sistemul administrativ și studenți.

Aplicația **Moodle** asigură într-o manieră unitară următoarele funcții:

- asistarea procesului de învățământ la nivel organizatoric și decizional;
- asistarea procesului de învățământ la nivelul studenților;
- asistarea procesului de învățământ la nivelul activităților didactice.

Motivul promovării modelului E-Learning este rezultatul cercetării bazate pe comparația dintre învățământul tradițional și cel de la distanță. Cel din urmă este caracterizat prin următoarele avantaje față de abordarea clasică „tradițională” a învățării:

- ✓ Autoorganizarea timpului de studiu (motivație crescută, planificarea timpului și capacitatea de analiză și sinteză a conținuturilor predate).
- ✓ Oferă posibilitatea învățării continue (Lifelong learning) și dezvoltarea profesională.
- ✓ Studenții învață în mod independent, în ritmul lor, într-un loc și timp pe care ei îl aleg. La dispoziția acestora stă un număr mare de discipline oferite de diferite instituții sau persoane fizice – profesori.
- ✓ Ritmul propriu – studenții citesc materiale de învățat într-o viteză pe care ei o aleg ori de câte ori își doresc.
- ✓ Locul de învățare poate fi ales – depinde de mijlocul utilizat pentru distribuirea materialelor de învățat (învățarea la locul de muncă, acasă).
- ✓ Oferta de teme pe care nu le oferă cursurile / programele din această regiune – studenții găsesc și participă la programe care îi interesează, chiar dacă acestea nu sunt oferite de către instituții de învățământ și de afaceri din localitatea în care locuiesc sau lucrează.
- ✓ Posibilitatea de a participa la programe de cea mai ridicată calitate și prestigioase – studentul poate „participa” măcar la unele cursuri oferite de instituții de calitate sau ținute de specialiști fără să fie nevoiți să plece din localitatea unde trăiesc.
- ✓ Alegerea modalității de învățare – învățarea activă sau pasivă, niveluri diferite de interacțiune: „clasice”, materiale scrise pe lângă notițele proprii, simulări interactive, discuții cu alți cursanți (e-mail, teleconferințe), mai multe componente multimedia – grafică, animații, sunet.
- ✓ Încercarea practică a diferitelor tehnologii – se pot dobândi nu doar informații despre ceea ce se învață, ci și cunoștințe suplimentare și abilități legate de utilizarea diferitelor tehnologii, cursantul are posibilitatea să atingă și să mențină nivelul de „pregătire pentru secolul XXI”.

- ✓ Învățarea independentă și interacțiunea – profesorii învață de la cursanții care caută individual noi surse de informare.

În urma analizei efectuate am constatat că există un șir de dezavantaje în ceea ce privește modelul învățământului la distanță, precum ar fi:

- Studiile realizate indică faptul că pregătirea unui curs on-line este mai costisitoare decât cea a uneia tradițională (dar costurile sunt apoi amortizate rapid); în echipa de „construire” a unui curs sunt încadrate persoane specializate în web design, design instrucțional.
- E-Learning poate fi eficient atunci când dotarea cu calculatoare este corespunzătoare, când conexiunile la Internet există și sunt rapide – altfel, poți avea senzația că stai la ușa amfiteatrului, neputând intra.
- Costul unui curs on-line este destul de ridicat – pentru a urma un astfel de curs, trebuie să ai încredere că ceea ce îți se oferă este de calitate.
- Dificultatea susținerii la implementarea sistemului a unui efort consistent și susținut al studenților, profesorilor, intermediarilor ce oferă suport tehnic.
- Necesitatea experienței cursanților în domeniul calculatoarelor. Întreținerea propriului calculator va fi, probabil, una dintre responsabilitățile curente.
- Studenții trebuie să fie extrem de motivați pentru participare. Fenomenul de abandon universitar este mult mai frecvent în educația la distanță decât în cadrele tradiționale ale educației, interrelațiile instituite fiind relativ impersonale, făcând opțiunea mai ușoară pentru cursant.
- Relativa „dezumanizare” a cursurilor până la dezvoltarea unor strategii optime de interacțiune și focalizarea pe student, nu însă pe sistem.

Consolidarea rezultatelor investigației noastre demonstrează că avantajele prevalează; astfel, E-learning-ul este un fenomen complex cu consecințe sociale, tehnice, economice, administrative și manageriale, domeniile implicate în E-learning fiind de natură educațională, cu referire la aspectele pedagogice.

În consecință, observăm că utilizarea Internetului și a noilor tehnologii informaționale și de comunicare a devenit parte importantă a strategiilor de învățare și de predare în cadrul multor universități. În această direcție, diferența dintre E-learning și învățământul tradițional este mică, deoarece prevalează aceleași tehnici, însă problematica rămâne deschisă, fiind deosebit de utilă descoperirea diferențelor semnificative și a oportunităților care există.

Bibliografie:

1. Brut M. Instrumente pentru E-LEARNING. - Iași: Polirom, 2006.
2. Buraga S. Proiectarea siturilor Web. - Iași: Polirom, 2005.
3. Cooper A. Proiectarea interfețelor utilizator. - București: Editura Tehnică, 1997.
4. Demetrescu C. Culoarea – suflet și lumină. - București: Meridiane, 1965.
5. Jalobeanu M. WWW în învățământ. Instruirea prin internet. - Cluj: Casa Corpului Didactic, 2001.
6. Trăușan-Matu Ș. Interfațarea evoluată om-calculator. - București: Matrix Rom, 2000.
7. Berge Z. Implementing corporate distance training using change management, strategic planning and project management. - IRM: Press, 2002.
8. Carter R. Successful E-learning strategies. - Entelysis technologies, 2005.
9. Niranjana R. Free as in education. - Finlanda: KEPA, 2003.

Prezentat la 10.10.2012